

Bevoegdheidsverdeling

Toen België zich in 1830 onafhankelijk verklaarde, werd het land georganiseerd als een eenheidsstaat met een decentralisatie van bevoegdheden naar de provincies en de gemeenten.

Op dat ogenblik had de burger dus te maken met een nationale, een provinciale en een gemeentelijke overheid.

De grondwetsherzieningen van 1970, 1980, 1988, 1993, 2001 en 2012-2014 hebben België geleidelijk uitgebouwd tot een federale Staat, bestaande uit gemeenschappen en gewesten.

Dat betekent dat de burger nu geconfronteerd wordt met 5 bestuursniveaus:

- het federale niveau;
- het gemeenschapsniveau;
- het gewestniveau;
- het provinciale niveau;
- het gemeentelijke niveau.

Om volledig te zijn moeten we hieraan nog het Europese bestuursniveau toevoegen. Dit niveau zal in de toekomst ongetwijfeld aan invloed winnen.

Elk bestuursniveau laat zich in met een aantal bevoegdheden zoals bepaald in internationale verdragen, de Grondwet, de bijzondere wetten en de gewone wetten.

Hoe zit de bevoegdheidsverdeling ruw geschetst in elkaar ?

Supranationaal beleidsniveau

► Het Europese niveau

Het Europese niveau laat zich in met zeer diverse domeinen met als doel de verwezenlijking van een gemeenschappelijk beleid binnen de Europese Unie inzake de handel, het vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal, de landbouw en de visserij, het vervoer, het sociaal beleid en het milieu, de gemeenschappelijke netwerken...

Nevengeschikte beleidsniveaus

► Het federale niveau

Als gevolg van de verschillende staatshervormingen is het bevoegdhedenpakket van de federale overheid ingeperkt. Na de zesde staatshervorming heeft de federale overheid nog altijd belangrijke bevoegdheden: tewerkstellingsbeleid, defensie, de Nationale Bank, ordehandhaving, internationale betrekkingen en ontwikkelingssamenwerking, pensioenen, sociale zekerheid (behalve de gezinsbijslag), kernenergie, bescherming van het spaargeld, belangrijke onderdelen van Justitie en Binnenlandse Zaken,...

► Het gemeenschapsniveau

De gemeenschappen zijn onder meer bevoegd voor:

- het onderwijs, met uitzondering van de leerplicht, de diplomavereisten en het pensioenstelsel van de leraars;
- culturele aangelegenheden zoals de kunsten, het cultureel patrimonium, de musea, audiovisuele media, de steun aan de geschreven pers, de artistieke vorming;
- de persoonsgebonden aangelegenheden zoals verscheidene aspecten van het gezondheidsbeleid (beleid betreffende de zorgverstrekking in en buiten de verzorgingsinstellingen, behoudens enkele uitzonderingen; organisatie van de eerstelijnsgezondheidszorg en ondersteuning van de gezondheidszorgberoepen van de eerste lijn; gezondheidsopvoeding;...), aspecten van het beleid inzake bijstand aan personen (gezinsbeleid; beleid inzake maatschappelijke hulp, behoudens enkele uitzonderingen; beleid inzake opvang en integratie;...);
- de justitiehuisen;
- de gezinsbijslag;
- het taalgebruik in bestuurszaken, het onderwijs, de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel en voor de wettelijk voorgeschreven bedrijfsdocumenten;
- de internationale betrekkingen m.b.t. de gemeenschapsbevoegdheden.

► Het gewestniveau

De gewesten zijn bevoegd voor wat men de «territoriumgebonden» beleidsdomeinen pleegt te noemen: ruimtelijke ordening, leefmilieu, huisvesting, waterbeleid, landbouw, gewestelijk energiebeleid, regionale economie, wapenhandel, werkgelegenheid (arbeidsbemiddeling voor werklozen), wegnen, havens, openbare werken en openbaar vervoer, ondergeschikte besturen, internationale betrekkingen beperkt tot de gewestelijke bevoegdheden.

► Bevoegdheden verdelen onder de nevenschikte beleidsniveaus is geen eenvoudige klus.

De grondwetgever beschouwt de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten als evenwaardige beleidsniveaus. Om bevoegdheidsconflicten te vermijden voerde hij een exclusieve bevoegdheidstoeiwijzing door. Dat betekent dat voor één bepaalde bevoegdheid of voor één bepaald deelaspect van die bevoegdheid slechts één beleidsniveau bevoegd is.

Een typisch voorbeeld hiervan is het vreemdelingenbeleid. Onthaal en integratie van immigranten is de bevoegdheid van de gemeenschappen; de toegang tot het land, het verblijf en de vestiging behoren tot de federale bevoegdheid; de organisatie van arbeidsbemiddeling voor de immigranten behoort tot de gewesten.

► En wat met de bevoegdheden die niet toegewezen werden ?

De restbevoegdheden behoren tot de bevoegdheid van de federale overheid, d.w.z. dat de federale overheid alle bevoegdheden uitoefent die niet aan de gemeenschappen en gewesten toegewezen werden. Aan dat principe werd niet getornd in het kader van de zesde staatshervorming. Zodra de wetgever in een bijzondere wet de exclusieve bevoegdheden van het federale niveau zal hebben bepaald, zullen de restbevoegdheden onder de gemeenschappen en de gewesten ressorteren (art. 35 van de Grondwet).

► De bevoegdheidsverdeling is in voortdurende evolutie.

Sinds de federalisering van België worden bevoegdheden van het federale beleidsniveau stapsgewijs overgeheveld naar de gemeenschappen en gewesten. De bedoeling is homogene bevoegdheidspakketten te vormen. Dat gaat gepaard

met veel onderhandelingen, want Vlaamse en Franstalige partijen verschillen hierover wel eens van mening.

In 2002 kregen de gewesten bijvoorbeeld landbouw en de gemeente- en provinciewetgeving toegewezen. In 2003 werden de gewesten bevoegd voor de in-, uit- en doorvoer van wapens en munitie. Sinds 2004 zijn de gemeenschappen en gewesten bevoegd voor onderdelen van de ontwikkelingssamenwerking in zoverre ze betrekking hebben op de gemeenschaps- en gewestbevoegdheden.

Ook de bevoegdheidsverdeling werd opnieuw herzien in het kader van de zesde staatshervorming. De wijzigingen hebben betrekking op de bevoegdheden inzake gezondheidszorg en bijstand aan personen, justitie, kinderbijslag, tewerkstellingsbeleid, telecommunicatie, filmkeuring, energie- en milieubeleid, huisvesting, landbouwbeleid, economisch en industrieel beleid, de provincies, dierenwelzijn, mobiliteit en verkeersveiligheid, de onteigeningsprocedure en de aankoopcomités, ambtenarenzaken, biculturele aangelegenheden van gewestelijk belang en de veiligheid in Brussel.

■ Ondergeschikte beleidsniveaus

► Het provinciale niveau

De provincie kan optreden in elke aangelegenheid die van provinciaal belang is mits zij de bevoegdheid van de gemeenten en van de hogere overheid (federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten) eerbiedigt d.w.z. dat de hogere overheid die aangelegenheid nog niet naar zich trok. De gewesten bepalen wat tot de bevoegdheid van de provincies behoort.

Enkele provinciale bevoegdheden: provinciaal onderwijs, huisvuilverwerking, provinciewegennet, rampenplannen.

► Het gemeentelijke niveau

De gemeente treedt op in elke aangelegenheid die haar van gemeentelijk belang voorkomt, mits zij de bevoegdheid van de provincies eerbiedigt en de hogere overheid (federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten) die aangelegenheid nog niet naar zich getrokken heeft. Ook hier bepalen de gewesten in ruime mate de bevoegdheden van de gemeenten.

Enkele gemeentelijke bevoegdheden: openbare centra voor maatschappelijk welzijn, lokale politie, gemeentelijke wegen, gemeentelijke financiën, sportinfrastructuur.